

Kinderen met een lichamelijke beperking hebben een stoornis aan één of meer delen van het lichaam, bijvoorbeeld aan een been of arm. De beperkingen kunnen erg van elkaar verschillen. Niet alleen vanwege de plaats van de stoornis, ook de zwaarte kan verschillen. Dat een kind met een lichamelijke beperking ook minder intelligent is, is helaas nog een veelvoorkomend misverstand. Er kunnen verstandelijk wel beperkingen zijn, bijvoorbeeld door een hersenbeschadiging. Dit kan variëren van een enkel leerprobleem op school tot amper iets kunnen leren. Drie veelvoorkomende beperkingen zijn:

- Hersenbeschadiging.
- Spina bifida.
- Spierziekte.

Motorische beperkingen kunnen globaal ingedeeld worden in:

- Stoornis in het lopen: het kind heeft bijvoorbeeld te weinig kracht of mist een (deel van een) been.
- Stoornis aan hand(en) of arm(en): het kind heeft te weinig kracht, kan de beweging niet goed sturen of mist een (deel van een) arm of hand.
- Stoornis in het spreken: het kind kan de beweging voor het spreken niet goed sturen.
- Stoornis in de fijne of grove motoriek: het kind heeft moeite met kleine bewegingen als knippen, plakken, schrijven of een draad door de naald halen, of met grote bewegingen, zoals het vangen van een bal.

Hersenbeschadiging

Een hersenbeschadiging kan veel gevolgen hebben. De lichamelijke beperking is maar één aspect hiervan. Dit aspect valt ons wel het eerste op. De oorzaak van die beschadiging is niet altijd duidelijk. Zij kan ontstaan tijdens de zwangerschap of de geboorte, maar ook door een hersenbloeding of een verkeersongeluk. Kinderen met een lichamelijke beperking bewegen niet zoals ze dat zelf graag zouden willen. Ze hebben de bewegingen van hun hoofd, romp, armen en benen niet volledig onder controle. Kinderen waarbij de lichamelijke beperking het gevolg is van een hersenbeschadiging, bewegen zich moeilijk. Dit kan variëren van niet goed kunnen lopen tot heel weinig kunnen bewegen, of lichaamsdelen die bewegen zonder dat ze er controle over hebben. Deze kinderen hebben vaak veel verzorging nodig. Ze kunnen problemen hebben met eten, praten, horen of zien.

Spasticiteit

Bij spasticiteit is de spanning in de spieren zo hoog dat ze stijf worden. De bewegingen verlopen hierdoor moeilijk en stroef en kosten de kinderen veel inspanning. De bewegingen worden steeds op dezelfde manier uitgevoerd, er is weinig variatie te zien. De bewegingen van hoofd, romp, armen en benen zijn niet soepel.

Hypotonie

Bij kinderen met hypotonie voelt het lichaam slap aan. De spieren hebben een te lage spanning. Er is altijd verschil tussen de linker- en de rechterkant. Als het kind op zijn rug ligt, kan het zich meestal redelijk goed bewegen. Een beweging tegen de zwaartekracht daarentegen, zoals het optillen van het hoofd of gaan zitten, is moeilijk. Het kind probeert wel te bewegen, maar geeft het snel op en blijft dan weer stil op zijn rug liggen. Door de lage spierspanning worden de gewrichten onvoldoende gesteund, waardoor de kans bestaat dat een gewricht uit de kom schiet.

Spelen

Het spelen van een kind met een ernstige hersenbeschadiging zal meestal betekenen: spelen mét het kind, omdat het alleen niet zo goed kan spelen.

Een aantal tips dat erg belangrijk is voor het spelen met deze kinderen:

- Geef het kind veel positieve reacties op wat het doet. Hierdoor krijgt een kind zelfvertrouwen.
- Geef veel gelegenheid om te leren via kijken, luisteren en voelen.
- Laat het kind zo veel mogelijk zelf proberen.

Het kost extra inspanning om deze tips op te volgen bij kinderen met een ernstige beperking. Een kind met een ernstige beperking doet niet zoveel uit zichzelf. Bovendien kan de teleurstelling bij nieuwe leidinggevendenden over wat het kind allemaal niet kan, het wel eens moeilijk maken om enthousiast te reageren op dat wat het wél kan. Wees hier alert op!

Juist bij Scouting kan een kind positieve ervaringen opdoen door zelf actief te zijn. Wanneer een kind merkt dat iets een positief effect heeft, dan zal het dat vaker gaan doen. De drang om iets te onderzoeken en iets te bereiken, wordt zo versterkt.

De derde regel zegt dat een kind veel gelegenheid moet krijgen om te leren via kijken, luisteren en voelen. Gelegenheid krijgen, betekent ook dat het kind de tijd krijgt om in alle rust zelf te spelen. Je moet voorkomen dat het kind te veel nieuwe indrukken krijgt. Als er te veel zaken zijn die de aandacht trekken, wordt het kind hierdoor afgeleid. Weten hoe je spelmaterialen kunt aanpassen voor kinderen met een lichamelijke beperking? Kijk dan in de activiteitenbank op www.scouting.nl/activiteitenbank.

Veel kinderen met een hersenbeschadiging kunnen moeilijk iets pakken. Dit kan verschillende redenen hebben. Het kind is 'stijf'. Is dat het geval, dan houdt het de armen en handen vaak gebogen, dicht tegen zijn lichaam aan. Het is moeilijk om een arm uit te steken en met de hand naar speelgoed te reiken. Het openen van de hand om te pakken, kan moeilijk zijn. Als het kind het speelgoed eenmaal vast heeft, dan is het erg moeilijk om de hand weer te openen.

Als het kind 'slap' is of onwillekeurige bewegingen maakt, heeft het soms moeite met reiken en grijpen door een gebrek aan kracht. Deze kinderen hebben er moeite mee hun handen naar een voorwerp te brengen om dit te pakken. Het is ook mogelijk dat een kind zijn armen wel kan uitstrekken, maar niet precies in de richting die het wil, en ook vaak niet op de goede momenten. Het is te vroeg of te laat, te snel of te traag, of het schiet met zijn hand zijn doel voorbij. De beweging recht naar voren, met beide handen, is vaak moeilijk. Heeft het kind zijn hand bij het speelgoed, dan kan het dat meestal wel pakken, maar vasthouden is moeilijker. Houdt het kind het wel goed vast, dan is het moeilijk om het te verplaatsen en op de juiste plek los te laten. Je kunt deze kinderen leren om met de armen over het tafelblad te schuiven. Voor 'slappe' kinderen vraagt dit niet zoveel kracht en voor de andere kinderen remt het de ongewilde bewegingen wat af.

Eten en drinken

Kinderen met een hersenbeschadiging hebben soms moeite met zelfstandig eten en drinken. Sommige kinderen kunnen hun lippen niet rond de lepel krijgen. Verslikken is vaak het gevolg. Soms moet het drinken met een verdikkingsmiddel dikker worden, zodat dit verslikken voorkomen wordt. Ook bij het eten is het van belang rustig en met kleine happen te eten.